

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felélős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számot kaphatók: a dobánytársaságban.

Manndorff Géza báró

Székesfehérvár szab. kir. város orsz. képviselőjelöltjének programbeszéde.

A tegnapi nap ünnepe volt Székesfehérvárnap olyan, a milyennek vártuk. Méltóságos, impozáns, kifejező annak az erős, egyöntetű meggyőződésnek, a mely városunk teljes összességét áthatja, midőn félretette minden ellentétet, tiszta örömmel, törhetlen meggyőződéssel sorakozik annak a férfunak zászlaja mellett, a ki valóban méltó is arra, hogy az ország egyik legelőkelőbb, multjánál, jelenénél fogva egyaránt kiváltságos városnak az ország színe előtt képviselője legyen.

Manndorff Géza báró programbeszéde olyan volt, a milyét tőle vártunk. Egy kialakult, erős lelkű, tiszta meggyőződésű férfi eszménete, a ki sokat tapasztalt, sokat tud, a ki tisztában önmagával, erejével s a céllal, a mely felé törhetlen erővel törekszik.

A negyvennyolcas elvekhez való szilárd ragaszkodás képezi programjának gerincét, a szabad, független Magyarország, minden intéstitúciójával. Erre ríteszi a koronát, a mely dicsfényvel, égi ragyogással, a multban erővel, a jövőben áldással árasztja azt el s ez a következő: Magyarország Szent István országá. Én — mondja Manndorff — ragaszkodom ennek az országnak keresztény voltához, keresztény intézményeihez. Mikor ezeket a szavakat kimondotta, a hallgatóság körében felhangzott a taps, mely viharrá kerekedett. Fehérvár megértette, hogy ki lesz a képviselője és jól értette meg.

Tudjuk az ellenkező hangulatot is. A zsidóság részéről ellenkező szélirány kelt szárnyra. Kifejezést is adtak elégedetlenségüknek. Pedig tiszta és világos a dolog. A mint minden igaz magyar ember ragaszkodik hazánk magyarságához, épügy össze van forrva nemzetünk multjával, de jövődjével is annak keresztény mivolta. A 80 százalékában katolikus és 90 százalékában keresztény Székesfehérvár lakossága örömmel vette ezt a nyílt, nem bujkáló, férfias hitvallást.

Nagyon tetszett a nagy tömegnek Manndorff báró kiválóan szép, igazi magyaros arca, töről metszett magyaros szép beszéde, amely megértette hallgatóival, hogy vér a mi vérünkéből.

Amit a többi szónoktól, Visontai Soma-tól, Csontos Andortól, Ugron Gábortól, a jelöltünk támogatására leérkezett képviselőktől hallottunk, az csak megerősít bennünket előbbi meggyőződésünkben, hogy igazán méltó férfura bizzuk városunk képviseletét. Annyi dicséretet, amennyit különösen Ugron Gábor halmozott

Manndorff báróra, csak büszkeséggel hallhattunk.

Hosszu kocsisor vonult végig reggel 8 óra után városunkon. Elöl a függetlenségi párt selyem lobogója, amely Kőrösy Gyula polgártársunk lobogtatott. Manndorff báró a negyed 10 órai vonattal érkezett. Az üdvözlő beszédet Tóth Artur, a függetlenségi párt törhetetlen lelkű harcosa, a párt jelenlegi elnöke mondotta. Tüzes szavakkal üdvözölte a jelöltet, aki rövid beszéddel s hallgatóinak lelkes éljenzése mellett adott rá választ.

Ezután a kocsisor a városházára vonult, ahol Saára Gyula drnál, városunk volt orsz. képviselőjénél várták meg a fél 11 óráig, a programbeszéd kezdetének idejét.

Pont fél 11 órakor Tóth Artur a városháza folyosójáról üdvözölte az udvarban impozáns számmal egybegyűlt választópolgárokat, akik pártkülönbség nélkül jöttek el meghallgatni a képviselőjelölt beszédét. Köszönetet mondott Saára Gyula drnak, aki a polgártársai által rája bízott képviselői tisztelet méltósággal és a beléje helyezett bizalomnak megfelelőleg viselte. Köszönetet mond neki ezért s annak a biztos reményiségének ad kifejezést, hogy a Manndorff báró képviseletéhez fűzött reményeink hasonló módon fognak beteljesülni. (Lelkes éljenzés.)

Ezután dr. Manndorff Géza báró mondotta el programbeszédét. Megjelenését lelkes éljenzés fogadta s ez megújult, valahányszor — hogy úgy fejezzük ki magunkat — beszéde egy-egy bekezdésének végéhez ért. A taps először akkor hangzott fel, amikor a keresztény Magyarország-hoz való szívós ragaszkodását jelezte. Szép hangja, gyönyörű magyar kiejtése s a szónoki siker egész koszorújával övezte őt. Beszéde pontosan kiszámított fél óráig tartott. Egész terjedelmében mai lapunk mellékleteként adjuk olvasóinknak.

Utána Visontai Soma dr. orsz. képviselő a függetlenségi párt régi kitartó híve beszélt. Meleg szeretettel kísérték — mondotta — Manndorff bárót erre az utra s örömmel látják, hogy Székesfehérvár közönségének szíve is vele van. Igazi, őszinte függetlenségi embernek ismerik Manndorffot, aki akkor is küzdött a párt lobogójának védelmében, amikor azt csak önzellenül, a siker kivívásának reménye nélkül cselekedhették. Ők elhozták a függetlenségi pártnak, valamint vezérüknek Kossuth Ferencnek üdvözlését, aki a párttal együtt a legmelegebben ajánlja Manndorffot. Erdemesebb, kiválóbb embert nem is kaphattak volna nálánál. (Lelkes éljenzés.) Hallottuk programbeszédét, amelyet hirdett, amelyhez hű tud és hű is akar maradni. A hű és kitartó harcosokra most is szükség van, amikor a függetlenségi párt hatalmon van. Mert settenkedők, akik a hatalom birtokáért mindenre képesek, most is feles számban vannak. Szükséges az is, hogy a 48-as bélyeget minden új alkotás magán viselje, ezt pedig csak akkor lehet elérni, ha hű és kitartó függetlenségi harcosok sorakoznak a párt zászlaja köré. Manndorffot újra az egész 48-as függetlenségi párt nevében ajánlja képviselőnek. (Hosszas éljenzés.)

Csontos Andor vili kerület képviselője arra hivatkozik, hogy a „polgártársak” kifejezést ő kétszeres jogcímrel hangsúlyozhatja. Azért is, mert az ő nagyatya még fehérvári polgár volt. Ők mint függetlenségi képviselők Kossuth küldöttei, hogy polgártársukat a Manndorff Géza báró iránt

való bizalomban megerősítsék. Nagy munkájuk nincs, mert a bizalmat Manndorff Géza báró már kiérdemelte. Politikával nem foglalkozik, azt másokra hagyja. Felkiáltások: Eljen Ugron Gábor! Inkább csak egyes ráfogásokat kíván megcáfolni az ő vidám és vigszomorkás előadásával. Mondják, hogy a függetlenségi párt eladta a hazát. Erre azt feleli, hogy a mit eladnak, azt el is szállítják. A hazát azonban még nem szállították el. Különbösen is ez a frázis régi, kopott dolog. Hazáruól e szerint annyi van az országban, mint a hány János van. Pedig jóformán minden második ember neve János minálunk. Magyarországot csak akkor adják el, ha majd a mi utolsó csapp vértünk is kifolyt. (Eljenzés.) Mindenki tudja, hogy egy párt kivált a függetlenségiékek közül, balpártnak nevezi magát és azt hirdeti, hogy ő menti meg a hazát. Erre egy adomát mond el. Egyszer egy embert az ágyban nagyon háborgatott egy bolha. Sokáig tűrte az okvetlenkedését, végre fölkel és így szólt a bolhához:

— Te csunya állat! te vagy beteg vagy, vagy nem vagy beteg. Ha nem vagy beteg, minek jöttél ide az én ágyamba, ha pedig beteg vagy, akkor ne ugrálj össze-vissza. (Elénk derültség.) Ilyen a balpárt is. Nehéz idöket élünk. Óseink karddal küzdöttek, nekünk karz helyett a türelem fegyverével kell magunkat fűőveznünk. Pedig egyéb fegyverrel is el tudnánk velük bánni.

A hallgatóság lelkes éljenzésétől fogaditva ezután Ugron Gábor emelt szót. Köszönetet mond székesfehérvár városának, hogy Manndorff Géza bárót, az ő régi barátját a párt bizalmával megtisztelte. Manndorff régi harcos harcosa, a ki ha a porondra kiállt, a harcot állani is fogja. Ma férfiak kellenek a gatra, olyan emberek, a kiknek kipróbált hazafiságában teljesen meg lehet bízni. Ne higgye senki azt, hogy a veszélyen túl vagyunk. Vannak csaholó ebek, amelyek folytonos üvöltésükkel az embereket tévútra akarják vezetni. A függetlenségi párt nagy misiót vállalt magára mikor urodalomra jutott. Feladatának nem tudott még megfelelni, miért? Ha házat akarunk építeni az építést elhatároztuk egy óra alatt, de annak kivitele sokszor esztendőkn keresztül tart. A mi hazánkat nem szabad egy folyton civdő, pártos nép hírébe keverni. Bécs akkor örül ha a mi viszálykodásainkról hall. Ha mi egyeségesek vagyunk, az neki keserűség és bánat. Ha fehérvár választó közönsége öszetart és tiszteltetelmű egyöntetűséggel sorakozik képviselőjelöltje mellé az osztráknak csak keserűséget szeret, mert annak reménye egy szállal kevesebb lesz, látva, hogy az egyetértő nemzetet oly könnyen megtrögni nem lehet. A függetlenségi eszme kivívása nem könnyű dolog. Az önálló hadügy, pénzügy, vám és kereskedelmi politika nehezen keresztályítható intézmények, a melyeket máról holnapra megvalósítani nem lehet. Mi mindezt magunknak akarjuk, hogy Ausztriától függetlenül, önállóan berendezkedve intézhessük saját sorsunkat. A párt megvalósítja a választói reformot. A választók száma négyezer-ötször akkora lesz, mint eddig volt. Ebben azonban biztosítva lesz a magyarság felsőbbége. Ha mind egy nyelvűek volnánk, nem kellene megszorítást csinálni, de mivel a magunk jogait nem hagyhatjuk, kénytelenek vagyunk vele. A nemzetiségek ezt különben maguk is beláthatnák, mert tudhatják, hogy Magyarországot mennyi jól kapnak s tapasztalhatják, hogy szellemileg mennyire fejlődőlanak a szomszéd országok velük egyenylevű népénél. Ausztria itt is a viszályt igyekszik feltámasztani. Mit is tenne az ármány, ha mi mindig egyetértőenénk. Arra kéri Székesfehérvár hazafias polgárságát, hogy azt az egyetértést, amelyről most tanubizonyosságot tettek, a jövőben is őrizzék meg. (Lelkes éljenzés.) Maradjunk egy-

Ma lapunk 4 oldal.

séges nemzeti táborban. Aki magyar, az támogatni fogja ezt az egységet. Kossuth Ferenc politikája biztosítéka sok sikerünknek. Ha politikai idealjainkat gyorsan nem valósíthatjuk meg, elérjük azt, hogy vagyonilag megizmósodunk s ha ez megtörténik, akkor következik majd a többi. Végül ismét köszönti Fehérvár polgárságát s egyetértésre és kitartásra buzdítja őket. (Hosszszantartó éljenzés.)

Végül Erdőssy Bódog alelnök mondott lelkes szavakat. Ellenkeznek a magyar ember tisztességét, ha vendégeinknek szíves támogatását magyar szívvel, hálás lélekkel meg nem köszönénk. Meghallgatva őket, megerősödhetünk meggyőződésünkben, hogy jól választottunk. Lát-haljuk a mai nap eseményeiből, hogy ha a mi városunk képviselője az országgyűlésen föl fog szólalni, fegyvertársakra talál, akik őt szívesen támogatni fogják. (Éljenzés.) Öszinte örömet fejezi ki a fölött, hogy Székesfehérvár városa most már negyedszer választ egyhangú lelkesedéssel függetlenségi képviselőt. A keddi választás méltó lesz az előbbi háromhoz. Kéri a képviselőket, hogy vigyék meg az országház tagjainak ezt a hirt, a mely mindennél fényesebben dokumentálja Székesfehérvár politikai érettségét. Az ilyen kerület, mint Székesfehérvár, a függetlenségi képviselőnek is erőssége. Amilyen a lelkesedés, olyan egyhangú lesz a győzelem is. Azután Mandorff báróhoz szól: Hat téli fagy fordult tavaszba és a hatodik nyár termeli gyümölcsét azóta, amióta Mandorff Géza báró felé fordult a polgártársak bizalma. Akkor nehéz harchoz vezért kívántak. A győzelmet akkor nem sikerült kivívni. De lát-szik, hogy a zászló jó kezembe került, mert a diadalt végre is megérjük. (Éljenzés.) Felszólítja polgártársait, hogy igaz lélekkel kiáltssák:

Éljen báró Mandorff Géza!

Sokáig tartott a tömeg lelkesedése. Aztán lassankint oszladozni kezdtek. Mindenki tökéletesen meg volt elégedve a szép és meggyőző beszédekkel is, meg azzal is, hogy az egész nem tartott tovább 1 óranál. Épen ahogy ideig, amennyi illik és a mennyi elég. Ha több lett volna, a forró napon aligha el nem olvadt volna a hallgatóság lelkesedése.

Bilkei Ferenc.

A penteleji nagyvásár.

Aki kis dolgra gondolt és szokásos kihítséggel azt képzelte, hogy a penteleji vásár holmi kis kirakodó heti vásár leend; aki, hogy mások jókedvét elronthassa kicsinyítő üvegen keresztül nézett a jövődőbe s aztán mégis erőt vett magán és megnézte a penteleji vásárt: az megbizonyosodott róla, hogy itt egyszerűen lefőzték Amerikát, vagy legalább is vigan versenyeztünk a búske yankekkel. Sárpentele tegnap egyszerűen átváltozott Amerikává s oly renek példáját adta a nagyszerűnek, amelyhez hasonló nem volt, de nem is lesz egyhamar.

Mulató, látni, pénzt költeni azért, hogy embertársainkkal jól tehesünk: ez volt a jelszó. Ehhez hozzáfűzhetjük, hogy mindezt egy oly népszerű ember adta ki, mint Széchényi Viktor gróf, aki megverte a nagydobot, felszólított minden eleven lélekkel bíró embert s be is bizonyította, hogy amibe kezd, annak becsülettel a végére is jár s hogy áldás és köszönet van keze, meg a szíve nyomán.

De kezdjük elülről.

Délután Székesfehérvár kifordult a sarkából. Minden házból tarka tömegek vonultak dének, a vasut felé. Ilyet még senkise látott, tehát meg kell tapasztalni. Asszonyok, karon ülő kicsi gyerekek, férfiak ugy sereglettek arra dőféle, mint kisasszony nap táján a fecskék. A vasuti pénztári jobban szorongatták, mint a japánok Port-Arturt. Aki abba tömegbe belekeveredett, annak palacsintává nyomorították az ebédjét. Az amugy is kellemes meleg olyan izzadságcseppeket váltott ki szegény szenvedők homlokáról, hogy valódi

szánalom volt őket nézni. Hogy a vonatok rendszeren indulhassanak, arról álmodni se lehetett. Valóságos csatakiáltásokkal rohanták meg a vonatokat s háromszoros hip-hip-hurrát kiáltott aki elsőosztályú jeggyel a márha kupéban helyre állhatott. A dolog véga az lett, hogy Sárpentele csak 7 percnyi távolságra van Fehérvártól s így a kiűritett vonat félóra mulva már ismét rendelkezésre állott. Persze az atak újra a régi volt. Aki birta, marta, könyékkel, kézzel, lábbal, fejfel furta magát előre, mint egy stopli húzó. Helyválogatás nem volt. Gánóczy Flóris bátyánk boldogan mutogatta az első osztályú jegyét, amellyel szerencsésen helyet foglalhatott egy harmadik osztályú kocsi-ban egy felsővárosi menyecske balján. Keresztes Zsiga barátunk pedig azon évődött, hogy az ő harmadik osztályú jegyével miért nem parádézhat az első osztályon. Vidám tréfa és nevetés közt télt az idő, áll vettük észre, amikor kiértünk a penteleji állomásra. Mindenki rohant a cél felé. Illatos széna rendre vágva terült el a réten, üdvözölve a városi porhoz szokott tüdőket. A gróf parkjának fiatal fái mintha csodálkoztak volna:

— Miféle profán tömeg ez? Mi nem szoktunk ilyen zajhoz. A mi csendünket csak a fülemile bánatos, édes, szerelmes csattogása szokta fölverní s most, imé egymásra tolongva, kiabálva, zagyva lármát csapnak. Pedig azt a lármát csakhamar egy némaságba fúló meghatottság váltotta fel:

— Mentd meg embertársadat!

Ez a jelszó ékeskedett a bejárat felett.

Mulatói jöttetek, szórakozni. Tudjuk. De ezt mind csak azért tegyétek, hogy szíveteket a szánalom és szeretet jótékony anyagla nyithassa fel.

Ezt mindenki helyeselte, de azért boldog volt, aki a sorompón keresztülhatolva a park fán át a látnivalók panorámájába jutott. Őszintén vallhatjuk, hogy egy országos nagyvásár mindehhez semmi. Egyik sátor a másikat éri. Közben azonban egy embertenger zúg, kiabál, örül, sikoltoz a másik után, ahogyan a torkán kifer. Aki a másikat elvesztette, biztosan rászánhat egy órát, míg előtalálja. Azért legboldogabb, aki egyedül szánja a fejét a séjár. De nagyot csalódt, ha azt hiszi, hogy itt nyugodt élvezet bírodalmába érkezett. A sátor mögül rögtön mellette terem egy bájos arcú leányka — Fehérvár minden szépe itt van.

— Nagyszerű! maga is itt van! Nézzé milyen gyönyörű! vegyen belőle.

Ki tudna nekik ellenállni. Nyulunk a zsebbe és fizetünk, mint a köles. De meg el sem tetted az erszényedet, már eső mosollyal tekint rád a másik.

— Én is a jótékony anyagla vagyok. Ugye nem veti meg a kinámat?

— Dehogyan vetem meg, fizetek s életemnek ezt a boldog óráját el sem tudnám felejteni.

A harmadik elkapja a szót, rögtön elfog.

— Tőlem patronokat vegyen s lövöldezhessen célba.

— Nagyszerű! De mikor?

— Egy hét mulva rá kerül a sor.

— Én lefotografáltam magat gyönyörűen.

— Jó! de maga is odaáll mellem.

— Miért ne? a jótékony cél érdekében.

Denikve kisült, hogy annyian vannak előjegyezve, hogy meg két hét mulva se juthatnának célhoz.

A tizedik virágot árul. Megveszem s rögtön elajándékozom. A huszadik levelezőlapjait mutogatja s boldog, mikor egy félutcot a nyakamba sózotta.

Én meg kezdem egy kicsit szorongatni a zsebemet. Nézem, nincs-e rajta lyuk. Elhoztam hazulról az összes mozdítható 10 és 20 filléresmet, koronámat s van is nincs is belőle. Pedig — a mint meggyőződtem — nem is lyukas a zsebem. Sietek, rohanok jobb vidékre a pezsgős sátorhoz. Ott amit kapok, az már az enyém marad. Lemosom a torkomból a port, amely sűrű fellegekben gomolyog szerteszét. Nézek és bámulok. Itt kecskefogat baktat mellettem. Szegény kis kecskék, egész délután egyebet se tesznek, mint huzzák a kis grókok kocsjait, amelyen ma kivételképen fehérvári lurkók és kisasszonyok foglalják le a helyet — persze illő díj fejében. Ott a szerencsekereket hajtják. Lehet nyerni ruhát, csecsebecsét, fazekat, sodrófát, mindent, ami szemnek-szájnak-hátnak kellemes. Amott lovagolnak a gróf paripáin, vidám parasztlégyenyek, katonatisztek, parasztleányok zötyögtek magukat a jótékony cél érdekében. Itt egy szép fényes szőrű csacsi baktat csodálatos türelemmel. Gőcze barátunk suttogtat, kiabál: Félre az utból! én most szárdirektor vagyok! Ott sorsjegyet árul a város legszebb leánya, a másik kirakodó vásáron kínálja: aki vesz, annak lesz, aki nem vesz, beteg lesz. Tovább megyek: két automobil sipo, dörömből s buzogni terjeszti az illatot: Tessék felülni jótékony célra s végig lehet élvezni a gépkocsizás gyönyörűségét. Persze ezek is állandóan mozgalomban vannak.

Igy megy ez három óra hosszat. Akkor egyszerre rémhír terjed szét.

— Elfogyott minden. Nincs se ehető, se iható dolog. Sok hektoliter bor, sör, pezsgő, hús, minden elfogyott. A sáskahad megevett mindent. Egy hét óta erre preparálták a gyomrukat. A sátrakban megevtek mindent. Legfeljebb levelező lapok maradtak, meg egy-két licitációra jutó végeladási tárgy, a mien nem bírtak a nagy tömeg miatt tuladni. A gróf nem jön zavarba. Kocsijai rohannak be a városba, 10—20 hordó sör, bor, pezsgő, a mi kell, gurul kifelé minden. A pillanatynyi zavar el van intézve, az apró fehér kacsók újra osztogatnak mindent, a mi jó s a miért pénzt lehet kapni.

Hát ki is gondolt volna erre. 6000 emberre számítottak s jött 12000. Az összes jegyeket eladták, sőt el kellett adni az ellenőrzési szelvényeket is. Hát még azok a boldogok, a kik jegy nélkül jöttek be.

Jött a dolog csattanója, a nagy nyereség: egy szép sárga kancsá ló, meg a vetőgép. Ezért a közeli falukból legalább ezren jöttek el. Széchényi gróf harsány hangon kikiáltja a nagy esemény kezdetét. — Ha a nyerő 10 perc alatt nem jelentkezik, másodsor huznak. Összesen négyszer huztak, míg végre egy fehérvári földmives ember Palkovics József lett a nyertes. Felült rögtön a hátára és boldogabbnak érezte magát a perzsa sah ő felségénél, a ki Teheránban nem ül oly a biztosan a trónusában, mint ő sárgája hátán. Végig is sétálta az egész parkot rangosan. A vetőgépet egy parasztlégyeny nyerte meg. Az ifjuság föl is emelte annak rendje és módja szerint. Volt aztán szépségverseny, a melyen az első díjat Koller Ida kisasszony, a másodikat Mohay Mariska, a harmadikat özv. Almásy Andrásné nyerte el, az utolsót, egy cserép dohányszelencét Nagy Jancsi, egy főcseszájú parasztyerek.

Lassan aztán oszladozni kezdett a tömeg. A sorok ritkultak. A portól fehér alakok mindig kevesebben lettek, ki kocsin, ki gyalog vonult ki a szélrózsa minden irányába hazafelé. Nyolc órakor jött egy külön vonat, azon legalább 2000 ember helyezkedett el s tért haza egy boldog, érdekes nap emlékeivel.

Az utolsó akkordként a DV. derék énekara szerénnyel gyönyörködte a grófi családot.

Széchenyi Viktor gróf pedig az ő táborakrával — örömmel mondjuk, hogy Fejérmegye mánásai, élükön Erzsébet Amália kir. hercegnével, meglepő nagy számmal voltak jelen — szettekingett a letarolt mezőkön. Lejártak minden teret kopaszra, a fákat megépedesték, teleszórtak mindent papírral. Mindez azonban nem fájt. Egy jó esőt ad majd a jó Isten és minden pompázó zöld lesz ismét, mint azelőtt volt. És megmarad az a boldog tudat, hogy Széchenyi Viktor gróf nagy és igazán szép dolgot cselekedett, mert ha sok áldozatot hozott is és ha sok mindent le kellett győznie neki is, a résztvevőknek is önmagukban, egy mindenesetre győztes maradt: az irgalom anyála, a ki száz meg száz betegnek homlokáról fogja letörölni a betegségtől kiszajtot gyöngyöző verejtéket s száz és száz szivből és ajakról fog elszállani a sóhaj:

Az irgalom Istene fizesse meg!

Bilkei Ferenc.

UJDONSAGOK.

— **A holtváros választás.** Mivel holtváros lapunk nem lesz, a képviselőválasztás azonban meg lesz, előre megírjuk azt a mi 99 százalék bizonyossággal történni fog: Nagy Ignác választási elnök reggel 8 órakor megnyitja a választást s felszólítja a polgárokat a jelölésre. A polgárok egyhangú lelkesedéssel és tiszelnél több aláírással egyedül Manndorff Géza bárót fogják jelölni. Félóra múlva más jelölt nem nevezetve meg, Nagy Ignác elnök kijelenti, hogy csak egy jelölt közül választathatván, városunk országgyűlési képviselője dr. Manndorff Géza báró. Nagy Ignác elnök a város ház előtt lelkes beszédet intéz az új képviselőhöz, a mire az meghatóttan válaszol.

(Ha másként lenne, vagy meglepetés történnék, külön kiadásban értesítjük róla becses lapunk olvasóit.)

— **Az Urnapi körmenetre** úgy mint tavaly, a Katholikus Kör is kivonul. Igen kívánatos, hogy a lélekemelő Urnapi körmenetben a katolikus élet megvállására minél számban vegyenek részt Katholikus Körtünk tagjai.

— **Elhunyt plebánusok.** Egyházmegyénk papsága közt megdöbbentő gyorsasággal arat a halál. Az egyházmegye egymásután veszt el legértékesebb erőit, pedig a mostani válságos viszonyok között, amikor a szociális kath. társadalmi tevékenység napszámosai csakis a kiterjedt sorából kerülnek ki, kétszeresen érezzük a paphiányt. Két tiszteletreméltó, még munkabíró tagja hagyta itt pályafutását a tegnapi napon. Az egyik Angeli Márton a pestmegyei nagykovácsi szelid lelkű plebánosa, akit már évek óta gyötört a tüdőbetegség, a másik Dunapentele plebánosa, Schmiéd Márton, aki szintén hosszabb időig volt gyengélkedő. Angeli Márton rövid 47, Schmiéd Márton 60 évet élt. Adjon nekik az Uristen örök nyugalmat!

— **Érettség.** Szombaton fejezték be a főgimnáziumban az érettségi vizsgálatokat. *Jelésen érlettek:* Büttner Ferenc papnövendék, Mátéfi Mihály, Medgyesi József, Tóth Ede. *Jól érlettek:* Erdélyi László, Farkas István, Györök János, Kiss Zoltán, Koller István, Mátéfi László, Pap Akos, Polonyi Géza, Takács Sándor. *Érlettek:* Erdélyi Gyula, Dömötör Gyula, Héj József, Kövesdy Lajos, Mirkva István, Póczik Ferenc, Reichardt András,

Schmölzt József. Két tanuló 2 hónapra visszavetett.

— **Eljegyzések.** Draskovits József műlakatos-mechanikus eljegyezte Kapitány Lajos ipartestületi pénztárnok bájós leányát, Margitát.

Kümmel Gyula csóri uradalmi főkerteszt jegyet váltott Csoron Xantner Ilonkával, Xantner János csóri molnár kedves leányával.

— **A kath. tanítók díszközgyűlése.** A Székesfehérvári Egyházmegyei Róm. Kath. Iskolák Tanítóinak Egyesülete fennállásának XXV. évfordulója alkalmával, 1908. évi június hó 30-án a székesfehérvári kath. kör Szent István termében díszközgyűlést tart a következő tárgysorozattal:

1. A főszékesegyházban 9 órakor szt. mise.
2. 10 órakor a gyűlés kezdete.
3. Pápai himnusz.
4. Megnyitó beszéd. Tartja: Megyéspüspök ur Örméltósága.

5. A gyűlés megnyitása után a közp. bizottság üléséről felvett jegyzőkönyv közlése s ennek kapcsán

- a) a körök jegyzőkönyv utján a közgyűlés elé terjesztendő indítványok tárgyalása,
 - b) a kidolgozásra ajánlott nevelés-tanítási tételek feletti határozás. Előterjeszt: Papp János k. b. jegyző.
6. Az egyesület XXV. éves fennállásának rövid ismertetése. Előadja: Házy Ferenc k. jegyző.
 7. Jelentés az egyesület két rendbeli vagyonáról.
 8. Bíráli bizottság jelentése a pályamunkáról.
 9. Az alapszabályok értelmében előre bejelentett indítványok tárgyalása és tiszteletbeli tagok ajánlása.
 10. Himnusz.

— **Zenevizsga.** Steczina Gizella cimbalomtanár nővédekéi 1908. június hó 18-án d. u. 4 órakor a róm. kath. főgimnázium dísztermében vizsgálati hangversenyt tartanak. Vizsgálati bizos Budapestről: Ság József, aki megfélelő díjazásért megfelelő dícséreteket bezsél.

— **Halálhöz. Részvételt** vettük a következő gyászjelentést: Juth Erzsébet, öz. Kövér Ferencné, Juth Anna, öz. id. Mann Józsefné, Juth Ferenc, Juth István és neje Matus Emília és fiuk Endres Juth Etel, öz. ifj. Mann Józsefné a maguk, úgy az összes rokonság nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudatják, hogy a forrón szeretett testvér, sógori, nagynéni és rokon Juli Máriának keresztényi türellemmel viselt hosszas szenvedés és a halotti szentmisék ajtatos felvétele után, f. évi június hó 14-én d. u. fél 3 órakor bekövetkezett gyászos elhunytát. A boldogult hült tetemei f. évi június hó 16-án d. u. 5 órakor fogtak a gyászhasznál, (tégla-telep) beszenteltetni és a „Feltámadás”-ról címzett (csutora) temetőben nyugalomra tétetni.

— **A Kisdödvönök Országos Egyesülete** ez évben Makón tartotta meg a pünkösdi ünnepek alatt évi közgyűlést, amelyen résztvettek városunk összes ovónói is. A tősgyökeres magyar város kitüntető, magyaros vendégszeretettel látta vendégül az ország minden részéről egybeseregült ovónókat, akiket a város, a megye, sőt a magyar kormány is képviselőleg üdvözölt. Szombaton ismerkedési est volt a Korona-szállóban, vasárnap és hétfőn folyt le a közgyűlés, amelyet Hangara Viktor dr. ny. főispán vezetett. A közgyűlésnek bejelentette Hangara dr., hogy a kisdödvönösi törvény most áll revízió alatt, az új törvényjavaslat a kisdödvönök érdemes fáradságos munkájának elismerésül kedvező előnyöket biztosít. A gyűlés második napján mintegy 300 terítéki díszbankettra gyűltek egybe a kisdödvönök, amelynek kedélyes hangulatában számos felkőszöntő hangzott el a kisdödvönök dicsőítésére. Este díszelőadás s ünnepség volt a városi színházban, hol a kisdödvönök érdemes, lelkes tevékenységét ünnepelte a város előkelőiből álló közönség. A kisdödvönök szép napok emlékével utaztak vissza az ország minden részébe.

— **Elvesztett.** A tegnapi sárpentelei nagyvásár forgatagában egy urinó elvesztett egy fehér selyem csikos halvány zöld és virágsegélyes napernyőt. Fogóján két két gyöngy volt. A beállítás megtalálható a rendőrségre vigye, hol illő jutalomban részesül.

Országos záradéklat a Szentföldre. Nagyságos és főtisztelendő dr. Giesswein Sándor kanonok, bicsi apát, országgyűlési képviselő lelki vezérlete alatt és számos pap közreműködésével országos záradéklat indul f. é. október hó 1-én a Szentföldre, a melyet a Szentföld magyarországi hivatala rendez. Arak: I. oszt. 700 k., II. oszt. 550 k., III. oszt. 300 k. — Programmokkal és felvilágosításokkal szívesen szolgál a Szentföld magyarországi biztosi hivatala Budapest, II. Margit-körút 23. plébánia-hivatal.

— **Titokzatos haláleset.** Budapest, a Gellérthegy alatt egy teljesen összeroncsolt női holttestet találtak. A rendőrség eredménytelenül nyomozott a rejtélyes haláleset előidézésében, azonban semmi földerítő adat birtokába nem jutott. A múlt napokban aztán egy névtelen levelet kapott, amely a nyomozás szálait biztos nyomra vezette. A leány Geng Mária ercsi cselédleány volt, aki Pestre ment fel szolgálatra. A névtelen levélről előadja, hogy a lánnyal ő találkozott utoljára. A Gellérthegy sétányain a múlt vasárnap együtt voltak, amint három ismeretlen ember közeledett feljűk. Az egyik tüzer katona volt, a másik kétfő munkás kinézésű alak. Előadták, hogy ők titkos rendőrök s felszólították őt a távozásra. Azóta nem látta a leányt. A budapesti rendőrség azt hiszi, hogy a leány meggyilkolása az ő részéről történt. Lehet, hogy rablőgyilkosságról van szó. Senki sem gondol arra, hogy az életredvű leány öngyilkos szándék vezette volna. A leány arcsiben lakó szüleit értesítették az esetről, a rejtélyes eset végleges kinyomozása pedig újult erővel folyik.

— **A rendőrség felhívja a közönséget,** hogy a bérkocsizási tarifát könnyen áttekinthetően elkészíttette s 10 fillérért a rendőrség kiadóhivatalában (I. sz. szoba) a hivatalos órák alatt beszerezhető.

— **Az elvtársak esküje.** Érdekes ügyben döntött a Kuria. A székesfehérvári törvényszék ugyanis annak idején három hónapi fogságra és háromszáz korona pénzbüntetésre ítélte Handler Gyula kömivessegédet, mert egy szocialista gyűlésen izgató beszédet mondott. Az ítélet érdekes megokolásában azt mondja, hogy bár a szocialista hallgatóság több tanuképpen kihallgatott tagja *hit alatt vallotta,* hogy a vádlott nem izgatott, a bíróság *ezt figyelmebe nem vehette,* mert bő alkalma volt meggyőződni, hogy a *tanúk a szakszervezet terrorizálásának hatásáról nem tudtak szabadulni. A lábla s a Kuria is jóváhagyják helybeli törvényesek ítéletét.*

— **Értesítés.** Mély sajnálattal tudatom a „Deres” összes megrendelőivel, hogy a lapot a sok hátralekös előfizető miatt, kénytelen voltam é hétéven megszüntetni. Eggyedül maradtam a harcban s anyagi erőm kevésnek bizonyult ilyen nagy vállalathoz. Mindazok, a kik pedig hátralekban vannak — 2600 korona! azok, szíveskedjenek kötelezettségeiknek eleget tenni. Mindazoknak jogát és érdekét, a kik akár július 1-ig, akár október 1-ig, akár december végéig előfizettek, úgy óvtam meg, hogy kárpótálással a Bolond Istók című élelclapot kapták előfizetésük lejártáig. Az 1908. évi július 1-ig, szóló előfizetési hátralékot címenre, méltóztassék utalványozni, a további időre szóló előfizetési díjak a Bolond Istók kiadóját illetik. Mikor a humor himes mezején elbucuszom szíves olvasóimtól, az a reményem vizsgálat csak, hogy a komoly munka és a nehéz közéleti harcok csata-terén még sokszor fogunk találkozni és együtt küzdeni! Kiváló tisztelettel Huszár Károly.

— **Öngyilkos cselédleány.** Györök Mária 20 éves helybeli cselédleány (Zámoly u. 12. pár napok óta elkecseregetten, zilált lélekkel keresett a halálban jobb lélet. Napok óta bujdosott ismerősei, rokonai elől, akik rosztat sejtve, megfigyelés alá vették. Szombaton delután betévedt Lakatos u. 12. számú házba, ahol régebben amidőn még jobb idők jártak felette, szolgált. Itt hajította fel a méregpoharat, amelyet szenvedésének elhagyására halála eszközzé választott. Az első segélyben Bierbauer Viktor dr. főorvos és Dr. Falvai Jenő mentőorvos részesítették. Majd megérkeztek a mentők is, kik beszállították a Szent György-kórházba. Az orvosok eszméletre hozták s öngyilkosságának okáról kérdőszöködték. A kérdésekre nem adott választ. Sérülése súlyos, de nem életveszélyes.

Modern templomépítés.

Irtá: **FABIAN GÁSPÁR** mérnök.
(Folytatás és vége.)

Es megépültek a nagy katedrálisok, az Istenben való mélyeséges hitnek eme örök időkre szóló tanu, a büszkeség és önérték emlékművei!

A keresztény vallás diadalmas világnézetével győzedelmeskedett a pogányság fölött. Amde önkéklében támadt torzalkodások, hitetlenség és eretnecség fellépése folytán, ezek szanálására fordított ereje felsőbb működő erejét az államban nem tudja minden vonalon érvényesíteni. Azután? ... azután a templom domináló helyzetéről kezdett leszorulni.

Az a pogány római kultúra, melyet a kereszténység elsöpört, illetőleg átalakított, ismét feltűti fejét a klasszikus irodalom újászületése, a pogányságnak modern romantikus formában való fellépése és az általános erkölcsi lazulás nyomán. Csak hogy a két materiális kultúra közt nagy a különbség! Mert míg a rómaiak a tiszta haszonépítkezésből, a profánból emelkedtek a művészet magaslátára, addig az új pogányság, a renaissance építészete a templom építésből indult ki és azt profanizálta.

A vallásos érzület megnyilvánulása az építészetben még inkább lazulni kezd az olasz, illetőleg franciaországi városok építkezések fellépésével. A várépítmény és templom szilárdsága két egymással merőben ellentétes fogalom: míg emez az örökéletvállásnak művészi kifejezését adja, addig amaz az ember öncéljának állított védő és biztosító eszközül szolgál.

A keresztény templomok, de még a római profánépítmények is ugyszólván kizárólag az összesség, a köz, tehát kivétel nélkül minden ember szolgálatára voltak szentelve és rendelve. A renaissance várkastélyai azonban az önösség elvének, mint az építészet mozgató erőnek fellépését dokumentálják, kihívólag az eddig templomokat emelő vallásos érzülettel szemben. Királyok és hercegek milliókat rakják le immár az Úr számlájához, hanem építtetnek hajlékot, maradandót, művészi, milliókat ért a saját kényelmükre és nevelik örök fennmaradására, dicsőségére.

Ekkor volt a XVIII. század művészetének legmagasabb fénypontja, de egyszersmind a templomépítés hanyatlásának újabb szomorú stációja.

Mert e kettő: vallásos érzület és kulturális haladás nem állanak ám egyenes viszonyban egymáshoz; sőt sajnos, gyakran ellentétben vannak, miként a történelem lapjai igazolják.

Es a templomépítés hanyatlása, fájdalom, nem áll meg még e stációnál.

Az olaszországi hitetlenség, a német reformáció, a francia és angol véres forradalmak nagy változásokat idéztek elő úgy a vallási mint a politikai és újabb időben pedig a szociális küzdelmek terén. Eredményük az állam mindenhatósága lett. A polgárok összességéből alakult állam képezi a jövő ideálját, mely az építészetre is kitérülhetlen bélyeget nyomott. Paramentépületek, iskolák, városházak, színházak stb. léptek a templomok helyébe.

Ugy látszik, mintha az emberiséget és alkotásait mozgató hatalmas erő, mely egy magas fokon álló pogány kultúrát leszorított és befolyását az egész ismert világra kiterjesztette, melyhez hasonló sem előbb, sem utóbb nem volt még soha: a keresztény vallás egy pillanatra — mert hiszen az a pár évtized csak pillanat az idők végtelenségében — elvesztette volna a szív, értelem és akarat feletti uralmát.

Ugy látszik, hogy azok az idők, amikor még rheimi vagy kölni katedrálisokat lehetett építeni, vagy Szt. Péter templom kupolát boltozni, már elmúltak.

Es míg eddig az építőművészeti feladatokat legmagasabbjából a templom képezte, ez volt

minden istensugálta, vérbeli műépítő vágya és ideálja, most már más építészeti feladatok is követelték maguknak a templomot: megillető helyet és tudja Isten miért, az építészeket is inkább profán építmények tudták tettekre kész. Felkészülésre bírn, míg a templom hidegen hagyta őket.

Ebből magyarázható meg azután, hogy a múlt század utolsó évtizedei nem igen produkáltak templomokat, hogy országgház, Dunahidak, királyi palota s más világra szóló művek fővárosunkban egymás után emelkedtek, de a belvárosi „Bazilika” építése a jelen század elejéig ólomlábakon haladt előre.

Amde a XX. században, napjainkban, egy csodálatos vallásos érzület mint jótékony, felszerkentő áram járta és járja át a lelkeket, amelyek nyomában csak a középkori mélyeséges áhitattal egybe hasonlítható templomalkotó vágy fakadt a hívők szívében és ismét kezdetét vette a templomépítés. Így Bécsben rövid idő alatt, egy-két éven belül vagy 10 gyönyörűséges modern templom épült. Nálunk, Budapesten a „Bazilikát” befejezték, a remekbe alkotott „Mátyás”-templom elkészült, az új „Örökimádás”-templom kedves arányaival szintén készülöben van és most egy új, hatalmas, az egész magyar nemzet keresztény ifjusága védszentjének, a liliosomos Imre herceg tiszteletére és emlékére építendő templom érdekében indult meg egy országos mozgalom, melyhez aki magyar, aki hívő örmmel csatlakozik.

De mi sem maradtunk el, nem is maradhatunk. Városunk buzgó, jó keresztény katolikus hívőinek lelket is megérintette ama isteni felszerkentő áram és nyomában egybehangzó óhaj támadott egy új templom után, mely Istenünknek méltó hajléka legyen; egy agilis pap kezébe vette az ügyet, lelkesített, toborzott, gyűjtött, megszerelte a terveket s ma már az ügy azon a ponton áll, hogy az eszme testté váltása, a munka megkezdése lehetséges.

Mert meg vagyunk győződve, hogy az a csekélyke összeg, aminek hiánya még a műalkotás teljes felépítését megakadályozza, ha egyszer a komoly munka megkezdődik, városunk derék polgárai részéről kiegészítetik; mert nagy lelki meggyugvás és boldog erzés az annak, ki magáról elmondhatja, hogy a felséges Isten dicsőségére és Jézus szent szíve tiszteletére emelt eme templomnak egyetlen kövéhez bár, de mélyeséges áhitattal és örömtellel szívvel ő is hozzájárulhatott.



HIRTLING PÁL
KOCSIGYÁRTÓ,

Üzlet: **Székesfehérvár.** Raktár: **Simor-utca 35.**
Tolnai-utca 16.

A nagyérdemű közönség becses figyelmébe ajánlom
dusan berendezett kész **kocsi raktáromat.** Továbbá
ajánlom u j o n a n berendezett **bognár üzletemet,**
készletbe tartok mindennemű **hintó és hajtó kocsi**
korbákat, kerekeket és hozzá tartozó összes **fa** része-
ket a leggyorsabban és jutányos árban szállítok.

Kovács, bogsnár és kocsihívő
tanulók felvétetnek.

Kristály
forrás-ásványvíz,
étvágyat javít, gyomor-
rontást megakadályoz.

Kapható Székesfehérvárott minden
jobb üzletben.

Mellett
Szabvány, Jótállás, V. Értékesítési
KÖLÖSÖN
várt intézkedések;
kérjen díjtalanul prospektust.
MELLER L. EGVED.
IX. János-utca 7.
BUDAPEST.
Telefon: János-utcaiban
46—31.

VITA
-SÓSKÚT FORRÁS VASMEGYE

ALKALIKUS NATRON-LITHIONOS GYÓGYVÍZ

Orvosiag ajánlja: húgysavas diathesis, kőszvény, cukor-
betegség, gyomor, vese és húgyhólyag-bántalmaknál stb.

Mint üdítő és borvíz-páratlan.

Bővebb felvilágosítással szolgál a

Központi iroda: Budapest, V., Lipót-körut 29

Főraktár:

SIMON GYÖRGY és KOVÁTS PÁL
utaknál Székesfehérvár.

**KAPHATÓ: gyógyszárak, drogeriák és fűszer-
üzletekben.**



Goddam!
Végre egy gyorsan és biz-
tosan ható tyukszemszer
Cook & Johnsons
amerikai szabadalmazott
tyukszem-gyűrű

1 darab 20 fillér, 6 drb. 1 K. Pósta 20 f. portó.
Kapható a birodalom, minden gyógyszerárban,
valamint orvosszer-drogeriákban stb.

Alba Mozgótényképszínház a vásártéren.
Előadás kezdete este fél 9 óraker. Vasárnap és ünneppnap két előadás, este 7 és 9 óraker.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.

Dr. báró MANNDORFF GÉZA

a székesfehérvári függetlenségi és 48-as párt képviselőjelöltjének
programbeszédje 1908 június 14-én.

Mélyen tisztelt választó Közönség!

Szeretett Polgártársaim!

Szíves meghívásukra megjelentem Önök előtt szeretett polgártársaim, hogy programbeszédemet elmondjam. Mielőtt ezt tennem, engedjék meg nekem, hogy bár egyszerű szavak kíséretében, — de annál mélyebben átérvezve, mert hiszen vannak érzelmeik, melyeket szavakba önteni, bármily ékesen hangozzanak is azok, nem lehet, — fejezem ki legőszintébb köszönetem, ama valóban ki nem érdemelt bizalomért, melyben csekélységemet részesíteni méltóztattak, midőn Székesfehérvár szab. kir. város függetlenségi és 48-as pártja nekem felajánlotta az üresedésbe jött képviselői állásra a jelölést.

A legszűbb és legmagasztosabb kitüntetés ez, melyben polgártársak polgártársakat részesíthetik, mert a szeretet és bizalom legértékesebb megnyilvánulása, amely az illetőt és elveit, elvtársai részéről érheti.

Éppen ezért, ezen igazságot figyelembe véve, — mivel őszintén, komolyan és őnzetlenül gondolkozom, — szigorú önbírálatot kellett gyakorolnom, hogy vajjon érzek-e magamban elég lelki és fizikai erőt, munkaképességet és tehetséget, hogy ezen bizalomnak megfelelően, — eleget tehessek ama kívánalmaknak, amelyeket tőlem elvárának. Minél nagyobb fokban nyilvánult a bizalom, annál szigorubbna kellett lennie az önbírálatnak. Lelkiismeretesen megtéve ezt, teljes tudatára jutottam gyengeségemnek; — ez okból, az engem ért kitüntetés elől ki akartam térni. De látva szeretett Polgártársaim törhetetlen ragaszkodását elveikhez, melyek az én elveim is, — megfontolva az okokat, melyeket előadtak, és legfőképpen biztosítékot szerezve őnzetlen lelkesülésükből arra nézve, hogy csekélységemnek a nehéz feladat betöltésében mindenkor segítségemre lesznek, — leküzdöttem aggályaimat — és a jelöltséget elfogadtam. Kezembe vettem a zászlót, azt a zászlót, melyre arany betűkkel van fölírva hazánk függetlensége. Tettem ezt kizárólag hazafiui kötelességből és tántoríthatatlan elvhűségből, — teljességében átérvezve a feladat nagyságát, melynek keresztülvitelére vállalkoztam. De meg vállalkozásomra erőt és kitartást mindig az Önökhöz és elveikhez való igaz és őnzetlen ragaszkodásom lelkesedéséből fogom meríteni, — tisztelve mindenkinek politikai meggyőződését, ha nem is tartoznak azon elvek táborába, melybe én magamat számíthatni szerencsés vagyok; — mert hiszen mindnyájunk előtt egy közös cél léleg: — őnzetlenül munkálkodni szeretett hazánk és városunk javára.

Midőn újólág kifejezem őszinte köszönetemet, — fogadják igaz és férfias kijelentésemet, hogy a zászló tisztaságát és becsületét mindenkor és minden időben, akár a fórumon, akár a fórumon kívül hiven és igazán megfogom őrizni és megfogom védeni.

Ezeket előrebocsájtva, engedjék meg nekem, hogy politikai álláspontomat Önök előtt t. Polgártársaim — a legnagyobb őszinteséggel, úgy ahogy az szivembe van gyökerezve — kifejthessem; engedjék meg egyszersmind, hogy röviden ama irányelveket is jelezhessem, amelyeket úgy politikai, mint társadalmi téren — politikai álláspontomból kifolyólag követni óhajtok.

Politikai álláspontom sarkpontja — mint a múltban úgy a jelenben is, az 1848. évi sarkalatos törvényeken álló közjogi párt álláspontja: — Magyarország önállósága és függetlensége az 1713 évi pragmatika sanctióban kifejtett örökösödési elvek

szerinti personal-unio alapján. Legyen Magyarország független és szabad állam, mely szabadon, menten minden idegen befolyástól intézze a maga ügyeit, — mert csak szabad állam lehet nagy és gazdag; — csak szabad államban fejlődhetik az egyenlő jog és egyenlő kötelesség igazi nemzeti iránya; csak szabad államban fejlődhetik igazi nemzeti cultura; — csak szabad államban lehet az összes nemzeti feladatokat a szó szoros értelmében vett nemzeti irányban megteremteni.

Ezekből kifolyólag — kívánom összességét mind ama jogoknak, — melyek a fent jelzett sarkalatos törvényekben bent foglaltnak; — kívánom az önálló pénz ügyet, önálló hadügyet és önálló vámterületet.

Ezeknek elnyeréséért küzdeni és munkálkodni törvényes és alkotmányos uton, kitartván — számolva az óriási nehézségekkel, céltudatosan — főkről főkra, de rendületlenül haladva, — tartom legfőbb hazafiúi kötelességemnek. Ez politikai álláspontom alapja, melynek kiépítésén akarok munkálkodni csekély erőm és tehetségemhez képest a törvényhozás terén is.

Itt látom szükségesnek: — minden félreértés kikerülése végett — őszintén nyilvánlatkozatom — mint azt a múltban is tettem: — hogy én mindig oda fogok törekedni, hogy Szent István király országának, szeretett hazánknak keresztény jellege fenntartassék: az az ellen irányuló minden támadás ellen küzdeni fogok teljes és őszinte tiszteletben tartásával minden más vallásfelekezet jogainak és szabadságának.

Küzdeni fogok minden oly irányzat ellen, mely a vallást egyáltalában kiküszöbölendőnek véli, mert meggyőződésem, hogy az káros egy állam lakóinak erkölcsi és hazafiságára, így magára az államra nézve is. De küzdeni fogok minden oly törekvés ellen is, amely a különböző vallási felekezetek között a békét megakarná zavarni.

Mélyen tisztelt Polgártársaim!

Hogy a közjogi sarkalatos elvek megvalósítását sikeresen elérhessük, különösen, hogy a közel jövőben álló gazdasági különválást, minden nagyobb megrázkódtatás nélkül keresztülvihezzük, nézetem szerint az alapot kell jól megépíteni. Minden politikai és társadalmi tevékenységnek oda kell irányítva lennie, hogy eredményesen munkálva úgy törvényhozási, mint társadalmi téren belsőleg megerősödjék a nemzet; minélfogva egy öntudatos, a szó szoros értelmében vett nemzeti irányú belpolitikát kell folytatni, melynek célja az összes nemzeti erőnek összevonása az ország belbékéjéért, valamint az ország anyagi jólétét előmozdító reformok keresztülvitelére. A belbéke érdekében oda kell hatnunk, hogy hazánk különböző nemzetiségi lakóit meggyőzzük, hogy a magyar minden jóban testvériesen akar velük osztozni, ha a munkában őszintén kezet nyujtva segídekeznek.

Mindnyájunk előtt egy közös cél lebegjen: és ez az, hogy szeretett hazánkat erőssé és gazdaggá tegyünk, hogy lakói megelégedve egymásközt, ragaszkodva hazájokhoz, békében élhessenek, mert igazán független csak az az ország lehet, melynek lakói nem kénytelenek anyagi váissággal küzdeni.

Miután hazánk elsősorban földművelő ország, oda kell törekednünk, hogy a gazdatársadalmon és annak százezeit képező kiscgazdákon segítsünk; mert hiszen elszomorító képét látjuk még mindig — ámbár a legutóbbi időben némi javulást tapasztalunk, — ama kétségbeejtő küzdelemnek, melyet az egész gazdatársadalom, de leginkább a kiscgazdák és földművelők folytatnak anyagi létükért és megélhetésükért. Ha ezekhez hozzáveszem a kézműipar és iparososztály ugyanily mérvű küzdelmét a megélhetésért, a kereskedelem pangását: feltétlenül kell keresni a törvényhozásnak módokat a bajok orvoslására addig is, még a gazdasági különválás megtörténhet. Nézetem szerint a kiscgazdákon csakis helyesen keresztülvitt birtokpolitika útján lehet segíteni, hogy egyrészt megtarthassa a földet, melyet apától örökölt, másrészt hogy azok, akiknek nincsen földjük, nem haszonlesésen alapuló parcellázás, hanem telepítés, vagy hosszúlejárati haszonbérlet kieszközlése útján földhöz juthassanak és így folytathassák apáik foglalkozását, ragaszkodván a hazai földhöz, mert hiszen a kié a föld, azé a haza. Továbbá igazságos alapra fektetett adórendszerrel kell megteremtenünk, újabb anyagi áldozatokkal nem terhelve a földet és művelőit, sőt ahol lehet, hasznos törvények által meg kell könnyíteni a terhek viselését: azért az államhatalomnak takarékoskodnia kell minden oly kiadásoknál, amelyek improduktív természetűek.

Társadalmi uton, az államhatalommal karöltve oda kell hatnunk, hogy megvédjük a szegény magyar népet ellenségeiktől; önbizalmat kell beléjük önteni, hogy önerejükre is támaszkodva vehessék fel a lét küzdelmeit. Övni kell hasznos intézmények és törvények által úgy testi, mint lelki erejét.

Miután nézetem szerint helyes gazdasági politika csak úgy fejlődhetik hazánkban, ha a mezőgazdasági, kereskedelmi és ipari érdekek között nem az ellentétet keressük, hanem összhangba iparkodunk hozni azokat egymással: úgy meg-

Lehetünk győződve t. Polgártársaim, hogy a szintén válsággal küzdő magyar ipar és kézműiparosok és kereskedők érdekében is, tőlem telhetőleg mindent el fogok követni, hogy az ő nehéz helyzetükön is segítve legyen. Az iparnak céltudatos fejlesztése állami érdek, azért a magyar ipart pártolni, annak felvirágzásáért küzdeni minden igaz magyar ember kötelessége úgy a törvényhozás, mint a társadalom terén egyaránt; és e kötelesség teljesítésével kettős célt érhetünk el: kiszoríthatjuk az idegen iparcikkeket és módot nyújthatunk iparosainknak nagyobb forgalomra, mi által megélhetésük is meg lesz könnyítve.

Gondoskodni kell minél több célszerű, a kor igényeinek megfelelő gazdasági, ipari és kereskedelmi iskoláról, hogy a magyar gazda megtanuljon helyesen és célszerűen gazdálkodni; az iparos pedig, hogy magát alaposan kiképezve, versenyképessé tehesse cikkeit.

A munkások-igazságos érdekeit mindenkor megvédeni óhajtom; oda fogok hatni, hogy érdekekben korszerű intézmények és törvények hozassanak de oly alapon, hogy a munkás és munkaadó közt teljes paritás tartassék fenn. Egyiket a másik rovására nem szabad kihasználni, mert hiszen egyikök sem bírja önmaga életszükségleteit megszerezni, hanem egyik a másikra van utalva. De ha a törvényhozás és társadalom ilyen oltalomba veszi őket, feltétlenül megkövetelhető tőlük, hogy jó magyarok legyenek és távol tartsák magokat minden oly szervezetektől, melyeknél a hazáért, az édes hazáért, még mint fogalom sem létezik.

Az elmondottakban foglalt és ezekhez hasonló, — a nemzet fájának gyökerét, a kisembert megvédelmezni, annak jólétét előmozdítani akaró — feladatok megvalósítására teljes erőmből iparkodni fogok közreműködni.

Tisztelt Polgártársaim! Nemzeti állam csakis nemzeti kultúrával lehet naggyá; azért a magyar nyelvnek, mint állami nyelvnek, minden intézményben, különösen az iskolákban feltétlenül érvényesülnie kell. Jó akaratulag küzdeni fogok mindenkor azért, hogy más anyanyelvvel bíró testvéreink belássák, hogy az állam nyelvét nekik tudni nemcsak szükséges és hasznos, hanem kötelesség is.

Hive vagyok a jogegyenlőségnek és ebből kifolyólag hive vagyok a választói jog minél szélesebb körben való kiterjesztésének is. Ezen korszakot alkotó reformtörvényt lesz hivatva a jelen országgyűlés megalkotni. Nagy, fontos nézetem szerint hazánk egész jövőjét érintő munka lesz ez; azért mindenkinek a legnagyobb lelkiismeretességgel kell a kérdés megvitatásánál eljárni. Nézetem szerint a magyarság szupremáciájának kérdése ez t. Polgártársaim, azért nálunk a jogegyenlőségnek, nemzeti zászlóra, magyar nyelven kell írva lennie. Ezen kijelentéssel jeleztem álláspontomat, melyet a törvényhozás terén ezen kérdésben akarok elfoglalni.

Mélyen tisztelt Polgártársaim! Eljuttattam azon reám nézve mindenkor legkedvesebb kötelesség teljesítésének ünnepélyes megfogadásához, hogy minden erőm-, tehetségem- és igyekezetemmel azon leszek, hogy Székesfehérvár szab. kir. város és polgárainak érdekét szívvél-lelékkel szolgálva, a város felvirágzását előbbre vihessem, hogy úgy a kultúra, mint ipar, kereskedelem és mezőgazdaság terén előrehaladva, annak lakói minél nagyobb fokban élvezhessék ezen előrehaladás hasznos gyümölcseit. E téren csekélységemnek könnyű feladat jut osztályrészül, mert vannak kiket e téren szívvél-lelékkel követhetek, kiknek a város érdekében teljesített hazafias, hasznos és önzetlen munkássága, a város ügyeiben való nagy jártassága, nekem mindenkor példának és buzdításul fog szolgálni. E nemes férfiak t. Polgártársaim, a város közbecsülésében és szeretetében álló Főispánja és Polgármestere, kikkel együttesen működni a fent jelzett cél elérésére mindenkor hazafias kötelességemnek fogom tartani.

Mielőtt befejezném programbeszédemet, kötelességemnek tartom Önök előtt, t. Polgártársaim kijelenteni, hogy én a legutóbbi általános választásokból a nép bizalma folytán nagy többségben kikerült függetlenségi és 48-as párt és jeles vezéreinek működése iránt teljes bizalommal viseltetem, őket követni fogom. Azon tényben, hogy vezéreink egy nemzeti kormányban foglalnak helyet, melynek többsége 67-es alapon áll, együttesen működve, egy bizonyos időre megállapított, tisztán körvonalazott munkaprogram alapján üdvös belreformok létrehozására, hogy ennél biztosabban haladhassanak a függetlenségi elvek megvalósíthatása felé; én elvételést nem látok, mint ahogy újabban igen szeretik hangoztatni. Nem elvételés ez t. Polgártársaim, hanem ernyedetlen nehéz és céltudatos munka, melyre ismerve az óriási nehézségeket, a párt és jeles vezérei vállalkoztak, mely munkásságnak már is látjuk és tapasztaljuk üdvös hatását az eddig betervezett törvényjavaslatok alakjában, amelyeknek intenciói megfelelnek a függetlenségi és 48-as párt régi óhajainak. A függetlenségi és 48-as pártnak t. Polgártársaim, nem szabad — nézetem szerint — egy percre sem kételkednie egy Kossuth, Apponyi, Günther önzetlen, nehéz küzdelmekben kipróbált elhűségében, kik — megvagyok győződve, — a jelen nehéz helyzetben sem engedve sarkalatos elveikből egy betűt sem, céltudatosan haladnak kitűzött céljuk felé.

Mélyen tisztelt Polgártársaim! Megtisztelő meghívásukra elmondott program-beszédemet befejeztem. Iparkodtam Önöknek őszinté tiszta képét nyújtani politikai elveimnek, melyek igaz elvhűségen és szilárd meggyőződésen alapúlnak; jeleztem az irányt, melyben követni akarom a függetlenségi és 48-as párt jeles vezéreit az ország színe előtt. Iparkodtam tárgyilagos lenni, őszintén beszéltem; amit mondtam, azt vallom, azt állok becsülettel, ettől el nem térít semmi.

Tőlem telhetőleg igaz munkása akarok lenni a nemzetnek ama nagy és nehéz munkában, mely hivatva lesz megteremteni az egyenlőség, szabadság és testvériség magasztos elvek teljes érvényesülésével, az önálló szabad független Magyarországot, melynek lakói békében, teljes egyetértésben élvezhessék a magyar kultúra és helyesen összhangba hozott gazdasági, kereskedelmi és ipari tevékenységnek gyümölcseit.

Őszinte köszönetem kifejezve szíves türelmükért, kérve továbbra is megtisztelő bizalmukat, zárom beszédem halhatatlan nagy költőnk szavaival:

Hazádnak rendületlenül légy híve óh magyar!

L

Csitány nyomda, Székesfehérvár.